

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Blekinge Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdåntighet afgifna

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Blekinge Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifna Embets-berättelse för åren 1848, 1849 och 1850. Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010. Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Blekinge Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdåntighet afgifna

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§ 2. Invånare.....	3.
Folkmängden.....	3.
Välståndet.....	4.
Hvad folkets moralitet angår.....	5.
§ 3. Näringarne.....	5.
Jordbruket.....	5.
Boskapsskötseln.....	6.
Fårafveln.....	6.
Svinafveln.....	6.
Hästafveln.....	6.
Bränvinsbränningen.....	6.
Skogarne.....	6.
Bergsrörelsen.....	6.
Binäringar.....	7.
Sill- eller strömmings-fisket.....	7.
Handeln.....	7.
Till kommunikationernes underlättande.....	7.
§ 4. Politisk Författning.....	7.
Kammarverket.....	7.
Laga skiften och åbodelningar.....	7.
Statsbidragens belopp.....	7.
Politi.....	8.
Folkundervisningen.....	8.
Helsovården.....	8.
Vid Länets Lasarett och Kurhus.....	8.
Socken-apothek.....	8.
Examinerade barnmorskor.....	9.
Vederbörligen examinerade djurläkare.....	9.
Ett kreatursförsäkringsbolag.....	9.
Sockenmagasin.....	9.
Sparbankerne.....	9.
Brandstodsföreningen.....	9.

§ 5. Städer.....	9.
Carlskrona.....	10.
Folkmängden.....	10.
Näringarne.....	10.
Tullintraderne.....	11.
Handtverkerierne.....	11.
Smålands Privatbank.....	11.
Stadens styrelse.....	11.
I ecklesiastikt hänseende.....	11.
Drätselkommission.....	12.
Borgerskapets Äldstes.....	12.
För ungdomens undervisning.....	13.
Sjukvården.....	13.
Fattigvården.....	13.
Tvänne Enke- och Pupillkassor.....	14.
Sedligheten.....	14.
Stadsskjutsen.....	14.
Carlshamn.....	14.
Handel och sjöfart.....	14.
Stadens handelsflotta.....	14.
Tullintraderne.....	15.
Handtverkeriernes.....	15.
En segelduks- och buldansfabrik.....	15.
Två färgerier.....	15.
Fyra snus- och tobaksfabriker.....	15.
Bomullsspinneriet vid Strömman.....	16.
Stadens styrelse.....	16.
Stadens inkomster.....	16.
Barnaundervisningen.....	16.
Sjukvården.....	16.
Stadens fattigvård.....	17.
Sedligheten.....	17.
Stadsskjutsen.....	17.
Sölvitsborg.....	17.
Folkmängden.....	17.
Handel.....	17.
Handtverkerierne.....	17.
Stadens styrelse.....	18.
Stadens inkomster.....	18.
Undervisningen.....	18.

Sjukvården.....	18.
Fattigvården.....	18.
Köpingar.....	18.
Ronneby.....	18.
Christianopels köping.....	19.

Tabellbilaga

Tabell för Städerne inom Blekinge Län

Tabell för Landet inom Blekinge Län

Underdånig Berättelse om tillståndet i statistiskt och ekonomiskt
hänseende inom Blekinge Län för åren 1848, 1849 och 1850.

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet.

Under ofvannämnde tid har Länets till yttre eller inre beskaffenhet icke undergått någon annan förändring, än den som åstadkommits genom fortsatta nyodlingar. I hänseende till lagskipningen har Länets förut beslutade delning i 4 domsagor trädtt i verkställighet; hvaremot den administrativa så väl som den ecklesiastiska indelningen är oförändrad; dock har fråga blifvit väckt och är på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende om rättelse i det förhållande som hittills ägt rum, att ett hemman, Sanda på Sturkö, tillhört Augerums socken, ehuru ön för öfrigt utgör särskild socken.

§ 2.

Invånare.

Folkmängden, som enligt 1847 års mantalslängd utgjorde å landet 82,916 och i städerna 17,054, eller tillsammans 99,970 personer, är enligt 1850 års mantalslängd:

På landet:

	Mankön.	Qvinkön.
Skattskrifna	19,779	21,596
Skattfria	21,514	22,419
	<hr/>	<hr/>
	41,293	44,015.

Uti städerna:

Skattskrifna	3,836	6,017
Skattfria	4,013	3,887
	<hr/>	<hr/>
	7,849	9,904.

Summa skattskrifna:

Mankön	23,615	
Qvinkön	27,613	51,228.

d:o skattfria:

Mankön	25,527	
Qvinkön	26,306	51,883.

Summa 103,061.

Varande bland de skattfria äfven upptagen gemenskapen vid flottan, som njuter befrielse från personella utskylder och år 1850 utgjorde på landet 1,449 samt i städerna 960.

Välståndet hos allmogen och de egentligen arbetande klasserne befinnes ungefärligen på samma punkt, som vid förra berättelsens afgifvande, och har under den korta tidrymd af endast 3:ne år, som denna berättelse omfattar, icke kunnat undergå någon märkbar förändring, helst inga dertill särskildt bidragande orsaker inträffat. Flertalet bland allmogen är skuldsatt och saknar kraft, likasom i många fall tillräcklig omtanke, att sköta landthushållningen så, att största möjliga afkastning deraf må erhållas. Dagspenningen för arbetaren är låg, vanligen 28 sk. för man och 18 sk., allt rgs, för qvinna; och detta, i förening med bristen på omtanke samt ofta nog äfven på arbetshåg, gör arbetarens ställning i allmänhet fattig och betryckt. Lagsökningsmålen hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvilka enligt sista berättelsen hade nedgått från 7,208, som de utgjorde år 1842, till 4,306 för år 1847, hafva ytterligare minskats till 3,528 för år 1848 och till 3,193 för år 1849, men för år 1850 ökats till 4,419; och under sistberörde år har likaledes så väl antalet af mål, hvilka blifvit genom utslag afgjorde, som beloppet af derigenom fastställda skuldsummor betydligt stigit i jemförelse med hvad förhållandet varit under åren 1848 och 1849, nemligen de förra från 2,025 och 1,620 till 2,626 samt skuldbeloppet från 113,593 och 108,121 R:dr till 149,700 R:dr, eller den största summa efter år 1843, såsom en följd hvaraf jemväl antalet af verkställda utmätningar ökat sig, ehuru ännu under denna tid ganska få fastigheter blifvit utmätningssvis försålde. Orsaken till omförmälda tillökning i lagsökningar torde vara att söka deruti, att sedan genom inrättandet af särskilda låneanstalter tillfälle blifvit beredt, att med lätthet erhålla penningförsträckningar, hvilken tillgång ofta nog lättsinnigt och utöfver det verkliga behovet blifvit begagnad, har åter en slags stockning i lånerörelsen inträffat

och den af många förut anlidade utvägen att låna på ett ställe, för att betala på ett annat, sålunda upphört.

Hvad folkets moralitet angår, så står den visserligen icke på någon hög ståndpunkt, men torde icke vara sämre än i de fleste öfrige proviuser; fyllelasten herrskar olyckligtvis ännu blaud många, och i dryckenskap begås brott, som eljest skulle uteblifvit; särdeles är detta förhållandet i afseende på brott och våldsambheter emot person. Antalet af häktade har emedlertid under de ifrågavarande 3:ne åren varit ringare än den närmast föregående tiden. De till verkställighet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inkomne utslag i brottmål utgjorde 186 för år 1848, 162, deraf ett i lifssak, år 1849 och 241 år 1850; antalet deraf var år 1845 = 203, 1846 = 299 och 1847 = 367.

§ 3.

Näringarne.

Jordbruket har ytterligare förkofrats genom fortsatta nyodlingar och brukningssättets förbättrande, jemväl medelst användande af vaxelbruk och trädesjord; men mycket återstår ännu att i dessa afseenden tillgöra, enär dels vidsträckta fält på många ställen inom Länet, som för närvarande äro vattensjuka, kunna genom vattnets aftappning göras odlingsbara och fruktbärande, äfvensom något hvarstädes finnas obegagnade odlingslägenheter å hög mark; samt dels det förbättrade brukningssättet ännu på långt när icke är allmänt; hvarföre man anser att genom bägge omförmälda åtgärder i förening jordbrukets afkastning inom provinsen skall kunna ferdubbelt ökas. Hufvudsädena äro råg och korn jemte potates samt, ehuru i mindre mån, hafra; äfvensom utsäde af hvete allt mer och mer tilltager, så vidt jorden dertill är tjenlig. Vårråg begagnas i skogstrakterna; ärter, vicker och bland-säd utsås hufvudsakligast för eget behof, och enahanda är förhållandet med lin och hampa. Potatesodlingen är i allmänhet, i förhållande till det öfriga utsädet, för stor, men har, i anseende till den ofta återkommande sjukdomen hos detta rotslag, under sednare åren något minskats. Sädesproduktionen inom Länet skulle otvifvelaktigt vara tillräcklig för dess invånares behof, om icke en så stor del af hvad jorden afkastar åtgick för bränvinstillverkning, som vid ungefärligen 1,000 vanliga brännerier och 27 ångbrännerier medtaga minst 18,000 tunnor säd och 160,000 tunnor potates; hvarföre ock i vanliga år eller vid fullt medelmåttig skörd måste från andra orter, huf-

vudsakligen Skåne, Gottland och Öland, anskaffas omkring 36,000 tunnor säd, utom hvad som erfordras för Kongl. Flottans behof. Fodertillgången har betydligt ökats genom odling af klöfver, timotej och andra grässlåg, äfvensom genom plantering och användande af rofvor eller så kallad turnips; men ännu äro dessa tillgångar i allmänhet icke tillräckliga för ordentligt framfödande af de kreatur, som underhållas, och ängens utvidgande genom ökad odling af foderväxter i ett bättre förhållande till åkerjorden är således af behofvet påkallad, helst som betesmarkerne, der kreatur skola taga sin föda under sommaren, jemväl på många ställen äro högst otillräckliga. Stallfodring för boskapen året om brukas ingenstädes å landsbygden i Länet.

Boskapsskötseln har i någon mån förbättrats genom anskaffande af goda kreatursslag; dock är ladugårdarnes afkastning icke tillräcklig för ortens behof, utan måste annorstädes ifrån köpas så väl smör och ost som slagtboskap. Ett Statens stamholländeri af Pembroke-shire-race, som för några år sedan inrättades här i Länet, har sedermera blifvit förflyttadt till Calmar Län.

Fårafveln är i allmänhet inskränkt till hvad som fordras för eget behof, och blott ett större schäferi finnes, nemligen på Johanueshus egendom, hvar-est sistlidet är underhållo 678 får, hvilka lemnade 1,220 skålpund ull.

Svinafveln är af mera betydelse och drifves med fördel, särdeles inom vestra delen af Länet, helst de år då ollonskafvel å der varande bokskogar är att tillgå.

Hästaafveln kan icke auses försummad och den inhemska racen är i sig sjelf god och af särdeles liflig natur, om den rätt vårdas, men icke utmärkt stark och kraftfull såsom dragare; hvarföre, till arbetsracens upphjelpande, blifvit stiftade så kallade hingsthållnings-föreningar samt under innevarande år anskaffade 2 hingstar från Norrige och en från Skåne.

Bränvinsbränningen har icke obetydligt ökats genom anläggning af flere nya ångbrännerier, men antalet af enkla redskap, att drifvas med eld på vanligt sätt, är nära oförändradt.

Skogarne. Derom gäller hvad i föregående berättelse blifvit yttradt, eller att dermed i allmänhet mycket misshushållas, så att jemväl omogen skog fälles, utan att något i stället återplanteras. Besparing har dock inträdt genom begagnandet af torfmossar; och vid ångbrännerierne samt andra större anläggningar nyttjas i allmänhet stenkol.

Bergsrörelsen är högst inskränkt och bedrifves endast med 2:ne kopparhammare, 1 knipsmedja och ett valsverk för tillverkning af spik; hvarjemte ett större valsverk för koppar nyligen blifvit anlagdt vid Ronneby.

För öfrigt finnas å landet, på sätt tabellen visar, 6 pappersbruk, 5 tegelbruk, 2 oljeslagerier, 22 garfverier, 2 bresiljeqvarnar, 3 bryggerier, 7 färgerier samt ett större bomullsspinneri, hvilka alla med fördel drifvas.

Binärningar, såsom tjärubränning, kolning, pottaske- och salpeter-tillverkning, äfvensom hampa-, tobaks- och humle-plantering äro här af föga betydhet. Samma förhållande äger rum med trädgårds- och biskötseln; och tillverkningen af linne-, bomulls- och ylleväfnader är otillräcklig för ortens behof. Deremot är *sill- eller strömmings-fisket* och i allmänhet saltsjöfisket inom detta Län af stor vigt för tusentals menniskor, hvilkas enda utväg till lifsbergning det är; men olyckligtvis har denna utväg år efter aunat blifvit så förminskad, att sillfångsten ofta icke gifver mera, än till fiskrarnes eget behof, äfvensom skärgårdsfisket af torsk, gäddor, flundror, aborrar och ål varit i jemnt aftagande. Laxfångsten i Mörrums ström har deremot varit betydlig.

Handeln inskränker sig till afsättning af potates, bränvin, viktualievaror och skogsprodukter samt i mindre mån af spanmål och slagtkreatur.

Till *kommunikationernes underlättande* hafva åtskilliga omläggningar och förbättringar af allmänna landsvägen, dels med och dels utan understöd af statsmedel, blifvit företagna och fullbordade, nemligen på 3 ställen nära Carlskrona stad, på ett ställe vid gränsen emellan Östra och Medelstads härad, på 2 ställen inom sistnämnde härad samt en längre sträckning af den väg inom Bräkne härad, som leder från Carlshamn till Krouobergs Län och Wexjö stad, der, till undvikande af förut varande högst svåra backar, en alldeles ny och nästan jemn vägbana blifvit utlagd.

§ 4.

Politisk Författning.

Kammarverket företer inga märkliga förändringar, hvilka fastmera inskränka sig till några skatteköp samt några mjölqvarnars anläggande eller skattläggning. Hemmansklyfningar och afsöndringar af jord på längre eller kortare tid hafva icke betydligt ökats.

Laga skiften och åbodelningar hafva under de förflutna 3 åren fortgått till hemmansinnehafvarnes belåtenhet.

Statsbidragens belopp inhemtas af tabellen, som åtföljer denna berättelse.

Politi. I afseende härå åberopas innehållet af förra berättelsen, dervid, rörande detta ämne, intet är att förändra eller tillägga, om ej att menighets- eller municipalbestyren mångenstädes anses så besvärliga, att man till och med velat räkna desamma bland orsakerne till välståndets förminskande hos allmogen, då dertill måste användas tid och möda, som med vida större fördel kunde egnas åt jordbruket och den enskilda hushållningen; hvarföre man ock icke så sällan söker undandraga sig allt sådant allmänt bestyr, under det man likväl ovilkorligt fordrar att ordning skall upprätthållas samt person och egendom skyddas, utan att besinna det de aflönade tjenstemännens tid och krafter äro dertill alldeles otillräckliga.

Folkundervisningen är nu inom alla församlingar ordnad i öfverensstämmelse med gällande stadga och likaså fattigvården; men de fattigas antal ökas ständigt och omsorgen för deras underhåll är för det öfriga folket ganska betungande. Man klagar deröfver, att intet fullt verksamt medel gifves att tvinga liderliga och lättjefulla personer till sedlighet, ordning och arbetsamhet.

Helsovården å landet besörjes fortfarande af 2 provincial-läkare, stationerade i Carlskrona och Sölvitsborg; den å förra stationen är jemväl läkare vid Ronnehy helsobrunn; och Ronneby köping med angränsande landsbygd har dessutom antagit särskild läkare, som af Kongl. Majt i nåder förunnats befodringsrätt.

Under sistlidet års höst hemsöktes Länet af kolerafarsoten; men den inskränkte sig hufvudsakligen till Ronneby köping och några få sjukdomsfall å landsbygden i granskapet deraf. Antalet af de i denna farsot insjuknade utgjorde 100 och 44 afledo; dessutom hafva smittkoppor under åren 1849 och 1850 visat sig i alla delar af Länet och stundom varit ganska elakartade; dock synes sjukdomen såsom epidemi nu hafva upphört.

Vid Länets Lasarett och Kurhus har antalet af patienter under de förflutna 3 åren i medeltal för året varit 194 på kurhuset och 85 å lasarettsfdelningen; de förre kostnadsfritt och de sednare dels emot betalning samt dels med åtnjutande af kostnadsfri vård under en tid, svarande emot 1,140 dagar. Vid 1850 års slut utgjorde lasarettsfonden 19,133 R:dr 40 sk. och kurhusafgiften, som varit bestämd till 5 sk. Banko af hvarje mantalsskrifven person, har i medeltal lemnat en årlig tillgång af 4,588 R:dr.

Socken-apothek finnes blott i Ronneby.

Examinerade

Examinerade barnmorskor finnas i alla pastorater inom Bräkne och Listers härad, äfvensom i 6 socknar af Medelstads härad; men de öfriga 3:ne socknarne i sistnämnde härad jemte alla socknar i Östra härad äro ännu i saknad deraf.

Vederbörligen examinerade djurläkare har för det ringa arfvode, som af statsmedel bestås, icke kunnat erhållas, och Länet har ock länge varit i saknad af sådan läkares biträde; men sedan, genom enskilda öfverenskommelser emellan Länets invånare, tillgångar blifvit beredde till nöjaktig aflöning, äro numera tvänne examinerade veterinärer antagna, nemligen en för Carlskrona stad och orten närmast deromkring, samt en för Sölvitsborg och Listers härad; hvarjemte den förre, enligt Kongl. Maj:ts särskilda nådiga beslut, såsom Länddjurläkare åtnjuter det i stat bestådda arfvodet.

Ett *kreatursförsäkringsbolag* till ersättande af förluster genom den smittosamma lungsjukan har för detta Län blifvit bildadt och försedt med Kongl. Maj:ts nådiga reglemente af den 26 September 1849.

Entreprenad är afslutad om reservskjutsens utgörande vid Norje, Hästaryds, Trinsums samt Skillinge gästgifvaregårdar och har tagit sin början innevarande år.

Sockenmagasin finnes blott i Hoby.

Jemte *Sparbankerne* i Carlskrona, Carlshamn och Sölvitsborg äro dylika jemväl inrättade i Ronneby köping och i Jemshögs socken; och hafva dessa sednare år 1847 stigit i Ronneby från 16,000 R:dr till 25,101 R:dr och i Jemshög från 14,000 till 20,307 R:dr.

Den särskilda *Brandstodsforeningen* inom Jemshögs socken är numera upplöst, sedan denna socken förenat sig med Länets allmänna brandstodsbolag, hvars tecknings- och ansvarighetssumma vid 7:de brandförsäkringsårets slut den 31 Mars 1850 utgjorde för byggnader 6,709,660 R:dr samt för lösören 6,836,470 R:dr, eller tillhopa 13,546,130 R:dr R:gs; och hafva utgifterne, i följd af inträffade brandskador, under de 3:ne åren 1848–50 i medeltal varit 12,326 R:dr R:gs om året.

§ 5.

Städer.

Länet har 3 städer, Carlskrona, Carlshamn och Sölvitsborg, samt 2:ne köpingar, Ronneby och Christianopol.

Berättelse öfver Blekinge Län för åren 1848--1850.

Carlskrona, anlagd å hemmanet Trossö i skärgården och på gränsen af Östra och Medelstads härader, är station för rikets örlogsflotta, med högst fördelaktig hamn, deraf den yttre delen är rymlig och djup samt medelst omgifvande öar skyddad för stormar, men den inre eller kofferdihamnen, egentligen tjenlig för mindre fartyg af 10 till 15 fots djup, är för närvarande mycket uppgrundad, så att en större kostsam muddring derstädes är nödig. Till staden äro 3:ne tillätne inlopp: Aspö, Arpö och Hästholmen.

Folkmängden, som år 1847 utgjorde 11,104, uppgår nu till ett antal af 11,378.

Af dessa äro:

	Skattskrifna.	Skattfria.	Summa.
Mankön	2,285	2,804	5,089
Qvinkön	3,948	2,341	6,289
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	Summa 6,233	5,145	11,378.

Bland de skattfrie äro äfven räknade af flottans gemenskap 957, som njuta befrielse från personella utskylder. Antalet af här skattskrifna embets- och tjenstemän, inräknadt underbefalet vid flottan, är 564; borgare 294, fabriksmästare 5, betjening vid handel, fabriker och handtverkerier 230.

Näringsarne hafva icke tilltagit. *Handel och Sjöfart*: antalet af handlande här och i Christianopels köping är 95; men ganska få deribland äro skeppsredare, och för utskeppning finnas egentligen inga produkter utom trädvaror, som synnerligast uppköpas från de Länet angränsande skogstrakter i Småland. För den dagliga rörelsen måste behofven af spanmål, ost, smör m. m. anskaffas från andra orter, helst tillförseln från närmaste landsbygd icke är tillräcklig. Staden äger 5 briggar om 555 $\frac{80}{100}$ läster, 6 skonertar om 252 $\frac{80}{100}$ läster, 1 galcas om 33 $\frac{80}{100}$ läster samt 4 slupar och jakter om 88 $\frac{63}{100}$ läster, eller sammanlagdt 16 fartyg om 927 $\frac{20}{100}$ läster. Under sistlidet är äro utklarerade 83 fartyg till utrikes och 265 till inrikes ort samt inklarerade från utrikes ort 62 och från inrikes ort 256 fartyg. Importen har hufvudsakligen bestått af romm, konjak, vin, kaffe, risgryn, socker med flere specier, tobaksblader, bomull, ylle- och bomullsväfnader, stenkol och stenkolsstubb, hampa, salt, sill och torrisk. Exporten: af furu- och granplankor, bräder, sparr, bjelkar, ek- och bokstäf, bokebands-tunnor, tjära och diverse sorter papper.

Tullintraderne utgjorde för

	Utskeppade varor.	Införde varor.
År 1848	1,442: 14. —	58,373: 40. 5.
» 1849	1,428: 46. —	60,204: 38. 8.
» 1850	1,528: 40. —	53,038: — 11.
eller i medeltal	1,466: 17. 4.	57,205: 26. 8.
Medeltalet för de 5 åren 1843—1847 var	1,470: — —	45,944: 32. —

Handtverkerierne. Antalet af handtverkare är 199 och ganska få deribland kunna anses äga förmögenhet öfver medelmåttan; deras förarbetning inskränker sig till stadens invånares behof.

Sedan förra berättelsen afgafs har en musikalisk instrumentmakare bostatt sig i staden, men för öfrigt några nya näringar icke uppkommit; och finnas här 5 tobasfabriker, 2 apothek, 2 boktryckerier samt ett kofferdiskeppsvarf.

Uti den i Carlskrona befintliga sparbank utgjorde insättningssumman vid 1847 års slut 221,324 R:dr 24 sk. och sparbankens egen fond var 6,029 R:dr 9 sk. 11 rst.; men den förra har, sedan räntan blifvit minskad från 5 till 4 procent, nedgått till 169,327 R:dr 44 sk., som den vid sistlidet års höst utgjorde, hufvudsakligen derigenom, att de, hvilka haft större summor i sparbanken inestående mot ränta, uttagit desamma; hvaremot insättningen af mindre summor och besparade medel fortgått på lika sätt som förut. Sparbankens egen fond var vid sistberörde tid 9,809 R:dr 40 sk. 7 rst. Banko.

Smålands Privatbank har härstädes ett afdelningskontor.

I afseende på *stadens styrelse* har Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 14 Januari detta år, uppå derom gjord underdåuig framställning, bifallit den förändring, att magistrat och rådhusrätt skall bestå af 1 borgmästare och 6 rådmän, bland hvilka sednare minst 4 skola vara specimineerade och af dessa en förrätta polismästaretjenst, en tillika vara magistratssekreterare samt en stads- och rådhusrätts-notarie, hvilken organisation kommer att framdeles på jemväl föreskrifvet sätt träda i verkställighet. Enligt ordningen för härvarande poliskammare och stadens invånares särskilda beslut i ämnet, är en polis-gevaldiger för staden tillsatt och tillsynen öfver nattbevakningen med denna befattning förenad; äfvenledes har en frivillig räddningscorps till bergande af lösegendom vid eldsvådor blifvit inrättad.

I ecklesiastikt hänseende innefattar staden två församlingar, nemligen Amiralitets- och Stadsförsamlingarne.

En *Drätselkommission* har förvaltningen af stadens drätselverk, dit äfven ingår inkomsten af stadens jord, $4\frac{5}{4}$ mantal, innefattande en areal af 1,062 $\frac{3}{4}$ tunnland, deraf en del är odlad och indelad i farmer, hvilka blifvit utarrenderade emot viss spanmålagift jemte penningränta, men en annan del användes till bete för stadens kreatur. De kassor, som drätselkommissionen förvaltar, äro tolagskassan, mudderkassan, stenbrokassan och egentliga drätselkassan, hvardera med de inkomst- och utgiftstitlar, som i förra femårsberättelsen omförmälas; utgörande behållningen vid 1850 års slut i tolagskassan 16,174 R:dr 19 sk. 11 rst.; i mudderkassan 4,567 R:dr 32 sk. 8 rst. och i stenbrokassan 8,975 R:dr 14 sk. 11 rst.; hvaremot den egentlige drätselkassan hade en skuld af 10,361 R:dr 30 sk. 8 rst.; och förestå högst betydliga utgifter från mudderkassan till uppmuddring af kofferdihamnen samt från brokassan till fullbordande af åtskillige arbeten å den stora stenbron, som sammanbinder staden med s. k. Pantarholmen och vidare med fasta landet, samt till uppförande af en särskild bro emellan den förstnämnde och så kallade Pottholmen; hvartill dock vidare bidrag är att påräkna, sedan Kongl. Maj:t i nåder tillåtit, att de afgifter af trafikeraende, som till understöd för nämnde brobyggnad blifvit erlagde enligt Kongl. brefvet den 23 Juni 1816, må till hälften fortfara och utgå under ytterligare 10 år från den 1 Januari 1851.

Under *Borgerskapets Äldstes* vård finnes en särskild kassa, nemligen: *Borgerskapets enskilda*, till hvilken ingå inkomsterne af borgares öretalsskatt jemte arrendet för det borgerskapet tillhöriga hemmanet Hästö, med hvilka inkomster bestrides båtsmansvakans-afgift för borgerskapet, äfvensom riksdagsmannas-arfvode.

Den särskilda tabellen för städerna utvisar, att statsbidragen för Carlskrona uppgå till sammanlagdt 65,620 R:dr 40 sk. 11 rst. Af de bidrag, som i tabellen upptagas under rubriken Klereciets underhåll och diverse onera, hafva utgått för hus och tomter till:

Brandvakts-inrättningen	1,469: 32. —
Brandredskaps underhåll	362: 42 9.
Tomtören	968: 29. 10.
Gatulykt-tändning	1,420: 30. —
Vadstena krigsmanshusafgift	127: 29. 10.
Afgift till underhåll af stadens kyrkor	1,417: 10. 6.

samt för personer hufvudsakligen följande:

Kurhusmedel	650: 15. —
Brandvaktsavgift	1,710: 22. —
Avgift till stadspastoratet	3,300: 31. —
» till amiralitetskyrkan	174: 42. —
Öretalsavgift	1,726: 32. —
Avgift till handelskassan	236: — —
Folkskoleavgift	1,221: 36. —

Extra avgift sistlidet år i och för koleran:

Sjukvårdsanstaltarnes ordnande	3,116: 42. —
--	--------------

För ungdomens undervisning finnes en lägre lärdomsskola med 4 ordinarie lärare och 3 duplikanter, uti hvilken medeltalet af lärjungar under de ifrågavarande åren varit 96 och högsta antalet samtidigt 103; vid Kongl. Maj:ts Flotta artilleri-, styrmans-, konstruktions- och skeppsgosseskolorna, äfvensom en barnhus- eller folkskola för amiralitets-församlingen samt en särskild folkskola för stadsförsamlingen, den förra beräknad för 400 barn och den sednare för 200; hvarjemte en småbarnsskola för 90 barn år 1849 blifvit inrättad och underhålles genom särskild donation och bidrag, så att, med beräkning af eleverne i lärdomsskolan och skeppsgossarne, hvilka sednare äro 260, tillfälle är beredt till allmän undervisning för 1,050 barn och yngre personer. Dessutom finnes en söndagsskola för handtverkslärningar m. fl. samt å Kongl. Flottans skeppsvarf ett skeppsbyggeri-institut med 2 lärare.

Sjukvården. För Kronans manskap är flottans sjukhus, och staden, som aflönar en särskild läkare, men saknar sjukhusinrättning, har vid behof fått sina sjuka, mot eller utan betalning, vårdade å Länets lasarett.

Fattigvården. Stadens invånares bidrag dertill utgör årligen omkring 8,333 R:dr 16 sk. och erhållas derutöfver af statsverket såsom ordinarie bidrag 3,000 R:dr samt för sistlidet år ett extra anslag af 2,886 R:dr. På fattighuset försörjas omkring 150 personer och i staden boende fattiga åtnjuta understöd dels i kontant och dels i supanmat och bröd, hvarjemte mera än 100 barn äro utackorderade till fosterföräldrar på landet.

Från två särskilda donationsfonder utgå understöd till behöfvande, mest af borgareklassen.

Tvänne Enke- och Pupillkassar äro af borgerskapet invrättade och försedde med af Kongl. Maj:t fastställda reglementen, nemligen en för handlande och en för handtverkare.

Sedligheten framstår i allmänhet såsom god och utom stundom förfallande stölder samt några slagsmål, dervid lifsfarligt vapen blifvit begagnadt, jemte ett försåt mot brandvakt, hafva gröfre förbrytelser icke försports.

Stadsskjutsen bestrides genom drätselkommissionens försorg för stadens räkning med icke obetydlig uppoffring.

Carlshamn. Denna stad, belägen vid Mieåns utlopp med god och rymlig hamn, har en folkmängd af 4,916 personer, så att antalet, hvilket vid 1847 års slut var 4,707, under de sistförflutna 3 åren ökats med 209; och äro:

	Skattskrifna.	Skattfria.
Mankön	1,175	1,640
Qvinkön	907	1,194
	<hr/>	<hr/>
	Summa 2,082	2,834.

Handel och sjöfart äro här lifligare än i Carlskrona, men hafva i sin mån lidit genom verkningarne af de sista årens rörelser i Europa. *Handeln* med trädvaror, besynnerligen plankor, stadens förnämsta exportartikel, som för några år tillbaka med fördel afsattes på Portugal samt Franska och Spanska medelhafsbamnar, har äfven försämrats och fraktfarten med stadens handelsflotta anses icke heller gifva särdeles vinst. Antalet af handlande är 46. Någon förkofran uti stadens nuvarande handel och skeppsfart är icke, oakadt dess trygga och beqväma hamn, att emotse, med mindre kommunikationen med det inre landet blifver lättad genom kanalgräfvning eller jernvägsanläggning, i hvilka bägge hänseenden fråga väckts, men ansetts, i brist af tillräckliga kapitaler, ej kunna komma till stånd utan Statens mellankomst. Vid närvarande förhållande synes stadens förkofran i industrielt hänseende endast kunna åstadkommas genom företagsamhetens och kapitalernas ledande till fabriksanläggningar, dermed redan en god början skett och till fortsättande hvaraf i stadens närhet befintliga och till en del ännu obegagnade vattenfall i Mieå gifva skälig anledning.

Stadens handelsflotta utgöres af 21 större och mindre fartyg af tillhoppa 1,344 lästers dräktighet. Den hamnbyggnad, hvarom i sista berättelsen

nämndes, kan numera anses i det närmaste fullbordad, enär endast muddring och planering till ringa del återstå.

Tullintraderne, hvilka under de 5 åren 1843—1847 utgjorde:

	för utskeppade varor.	för införda varor.
i medeltal per år	2,852: —	65,025: 22.
hafva varit:		
År 1848	2,123: 32.	82,625: 12.
» 1849	2,345: 20.	89,152: 9.
» 1850	2,277: 35.	84,367: 10.
eller i medeltal	2,248: 35.	85,384: 26.

Handtverkeriernes tillstånd är nästan enahanda, som uti förra berättelsen omförmäles; dock finnes en verkstad, som drivves i större skala, nemligen en snickare- och möbelverkstad, hvarå med 12 arbetare tillverkas möbler och snickarearbeten, deraf en icke ringa del afsändes till nästgränsande Län. Antalet af handtverkare och dermed jemförlige näringsidkare är 121. Fårhågan för handtverksborgares obestånd genom tilltagande mängd af sjelfförsörjningsidkare synes efter de 3 sista årens företeelser i betydlig mån minskad, enär de personer, som under samma tid sökt och vunnit rättighet till sådan försörjning, icke utgöra flere än 22, deraf en del sedermera sökt burskap. Skulle någon fara vara för öfverhandtagande bosättning af handtverksidkare utan burskap, torde den egentligen komma att drabba fattigförsörjningen.

Bland fabriker, handtverkerier och andra näringar af större omfång förtjena i öfrigt att omnämnas:

Ett på aktier stäldt *skeppsvarf*, hvarest under de tre sista åren varit sysselsatte 50 ständiga arbetare och vid särskilda tillfällen 25 extra arbetare. Jemte verkställda mindre arbeten hafva 30 fartyg blifvit reparerade och 8 nybyggda, hvilka sistnämnda, om tillhopa 400 svåra läster, blifvit försålde för 60,000 R:dr.

En *segelduks- och buldansfabrik*, vid hvilken med 14 väfstolar och 25 personer, deraf 15 mantalsskrifne, tillverkats 6,265 alnar segelduk och buldan samt 1,961 alnar tältduk till ett värde af 9,410 R:dr. Under vintertiden erhålla ett betydligt antal af stadens fattigare qvinnor spinningsarbete på denna fabrik.

Två färgerier, hvarest med 12 arbetare, deribland 8 mantalsskrifne, garn och tyger blifvit färgade för 7,066 R:dr.

Fyra snus- och tobaksfabriker, med 26 arbetare, deraf 13 mantalsskrifna, samt ett tillverkningsvärde af 21,441 R:dr.

Bomullsspinneriet vid Strömma, der med 258 arbetare, hvaribland 148 skattskrifna, på 34 stolar tillverkats 771,645 z bomullsgarn, till värde af 434,530 R:dr 8 sk.

Deremot är den i förra berättelsen omnämnda kortfabrik numera nedlagd.

Stadens styrelse är oförändrad sådan den i sista femårsberättelsen omformäles; äfvenså är förhållandet i *ecklesiastikt hänseende*.

Jemte donerade *hemmanen Bodekull och Bodestorp* 2 mantal, hvarå staden är anlagd, tillhöra densamma inköpta hemmanen Munkahus $\frac{1}{2}$, Hunnemara $1\frac{1}{2}$, Vestra Tubberyd $\frac{1}{2}$, Östra Tubberyd $\frac{1}{2}$ och Strömma $\frac{1}{2}$ mantal. Med undantag af Strömma, som är upplåtet till magistratens disposition till förbättring af dess löneförmåner och hvarest ofvannämnde spiinneri är anlagdt, äro inägorne till de öfrige hemmanen bortarrenderade; hvaremot utmarken gagnas till bete för stadens kreatur.

Stadens inkomster, som förvaltas af en drätselkommission, äro, jemte arrenden, beteslega och jordskyld af den donerade jorden och de inköpta hemmanen, ordinarie och inqvarteringstolag 3,845 R:dr; hamn- och muddermedel 6,330 R:dr, som äro anslagne till hamnbyggnadens fullbordande, amortering af erhållet allmänt lån och hamnens framtida underhåll; vägpenningar 978 R:dr; mätarepenningar 276 R:dr och tomtöremedel 121 R:dr.

För *barnaundervisningen* finnas:

En lärdomsskola med rektor och 2 kolleger, hvilka till en del aflönas af staden och åtnjuta lönefyllnad af Staten. Lärjungarnes antal, som år 1847 utgjorde 60, var sistlidet år 79.

En *vexelundervisningsskola* i 2 afdelningar, en för gossar, der 90 sistlidet år erhållit undervisning, och en för flickor, som varit besökt af 70, sådana.

En *folkskola*, der undervisning meddelas omkring 60 barn.

En *flickskola*, under administration af några stadens husmödrar, der omkring 40 fattiga flickor sistlidet år njutit kläder och undervisning.

En *navigationsskola*, bevidad i medeltal årligen af 50 elever, bland hvilka under sistförflutna läsår blifvit utexaminerade 11 till sjökaptener af första klassen, 7 såsom sjökaptener af andra samt 12 såsom styrmän i andra klassen.

Sjukvården besörjes af 2:ne stadsläkare och finnes en särskild sjukhusinrättning med utrymme för högst 10 personer.

För öfrigt har staden en *helsobrunn*, ett *apothek* och en *sparbank*, vid hvilken seduare insättningssumman, som år 1847 utgjorde 109,647 R:dr, stigit till

till 131,802 R:dr 41 sk., äfvensom sparbankens egen fond ökats från 7,292 R:dr till 8,407 R:dr.

Stadens fattigvård, ännu mera betungande än tillföre, har under de 3 sista åren i medeltal medtagit en summa af 10,097 R:dr, hvilket belopp dels sammanskjutits genom frivilliga bidrag och dels uttaxerats genom en så kallad Samvetsnämnd.

Sedligheten är god.

Stadsskjutsen är upplåten på entreprenad.

Sölfvitsborg. Denna stad, med en för handel och sjöfart fördelaktig belägenhet vid en vik af Östersjön, nära Skånska gränsen, har till medlet af sjuttonde seklet ägt stapelfrihet, då denna rättighet, jemte den förmögnare delen af stadens borgerskap, på Dauska regeringens befallning förflyttades till Christianstad.

Folkmängden, som vid 1847 års slut utgjorde 1,343 personer, har nu stigit till 1,459, af hvilka äro

	Mantalskrifna.	Skattfria.
Mankön	376	302
Qvinkön	429	352
	<hr/>	<hr/>
	Summa 805	654.

Handel idkas af 21 handlande, och har särdeles förkofrat sig sedan hamnbyggnaden blifvit fullbordad samt hamnen uppnyddrad, så att den numera oförhindradt kan befaras intill bryggan med mera än tolf fot djupgående fartyg. Denna näringsgren omfattar likväl hufvudsakligen handel med landtmannaprodukter, såsom spanmål, bränvin och viktualievaror jemte skogseffekter, som till någon del afsättas på stället, men hufvudsakligen i Stockholm och andra rikets sjöstäder, hvartill gagnas de handlandes egna 10 stycken större och mindre fartyg, af hvilka några för stapelstädernes räkning gått med frakter äfven på aflägsnare farvatten.

Handtverkerierne bedrifvas af 58 mästare, hvilkas rörelse egentligen inskränker sig till ortens behof jemte afsättning å marknader. Dessutom finnes ett boktryckeri och ett apothek.

Till stadens hufvudsakligare näringsutvägar bör jemväl räknas jordbruket, emedan staden äger $3\frac{1}{2}$ mantal donerad jord, hvaraf omkring 400 tunnland inägor, som med undantag af 30 tunnland löningsjord och 20 tunnland

stadens enskilda jord, besittes under äganderätt af tomtinnehafvarne i staden. Utmarken 700 tunnland gagnas till mulbete och är till större delen beväxten med bokskog, som vid årlig traktuggning tillskyndar stadskassan en inkomst af 1,000 R:dr.

Stadens styrelse består af en borgmästare och två rådmän, hvilka sednare årligen utväljas bland stadens borgerskap.

Staden gemensamt med kringliggande byar, Sölfve, Sölvitsborgs slott, Ynde, Sissebäck och Waljö, utgör ett pastorat. Waljö och en del af Ynde by tillhöra dock Christianstads Län.

Stadens inkomster hemtas hufvudsakligen från den underlagda jorden och skogen; hvad derutöver erfordras, fylles dels genom afgift af handel och sjöfart samt dels genom stadsskatt, den stadens invånare erlägga i mån af bevilling efter andra artikeln.

Undervisningen bestrides i ett staden tillhörigt skolhus af rektor och en kollega; och finnes derjemte en särskild lankasterskola.

Sjukvården besörjes af en i staden stationerad provincial-läkare och en stadsläkare; der finnes ock ett apothek och ett större badhus.

Fattigvården handhafves af en dertill vald direktion, enligt af Kongl. Maj:ts år 1832 fastställt reglemente. I en dertill uppförd byggnad vårdas och underhållas 32 fattiga.

En år 1838 inrättad sparbank hade vid 1847 års slut en grundfond af 1,695 R:dr 22 sk. och insättarnes fordran utgjorde 73,257 R:dr. Den förra har nu stigit till 4,206 R:dr 24 sk. och den sednare till 120,400 R:dr 12 sk.

Under *Carlskrona* stad lyda tvänne köpingar, *Ronneby* i Medelstads och *Christianopel* i Östra Härad.

Särdeles den förra eller *Ronneby* är af betydighet; äger 1,726 invånare och drifver fördelaktig rörelse. Der finnas 18 handlande och 43 handtverkare; hvarjemte köpingen har 7 seglande fartyg af tillhoppa 157 $\frac{65}{100}$ lästers dräktighet.

Såsom redan förut blifvit nämnt är särskild läkare der anställd och der finnes ock ett apothek.

Då kolerafarsoten sistlidet år hemsökte denna ort, var det egentligen *Ronneby* köping, som deraf drabbades. De derstädes insjuknades antal utgjorde 88, bland hvilka 38 afledo. Bekymret för fattigvården, som redan

förut hårdt betungade detta samhälle, ökades än mera, då till följd af nämnde farsot ett så stort antal barn blefvo värnlösa; men detta bekymmer har blifvit förmildradt derigenom att Kongl. Maj:t i nåder beviljat en summa af 500 R:dr Banko, att årligen under 5 år af barnhusfondens medel utgå och användas till understöd för sådane barn.

Christianopels köping har blott 2 handlande och några få handtverkare.

Carlskrona den 30 December 1851.

ARVID FAXE.

R. Trägårdh.

A. F. Lychou.

